

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології
Кафедра лексикології та стилістики англійської
мови

Силабус навчальної дисципліни
НЕЙРОЛІНГВАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рівень вищої	Другий (магістерський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	035 Філологія
Спеціалізації:	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька
Освітньо-професійні програми:	«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська» «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»
Семестр, рік навчання:	2 семестр , 1 рік
Статус дисципліни	Вибіркова
Обсяг:	3 кредити ЄКТС, 90 годин, з яких: лекції – 16 годин, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 60 годин
Мова викладання:	Українська, англійська
День, час, місце:	Відповідно до розкладу

Викладачі:	Ірина Михайлівна КОЛЕГАЄВА , д. філол. н., професор, завідувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Контактна інформація:	irina_kolegaeva@ukr.net
Робоче місце:	Французький бульвар, 24/26, кафедра лексикології та стилістики англійської мови (ауд. 110)
Консультації:	Онлайн-консультації: 1) за потребою кожний робочий день з 16.00 до 19.00 за адресою irina_kolegaeva@ukr.net

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета дисципліни полягає в ознайомленні майбутніх магістрів філології з нейролінгвальною організацією психічних процесів створення та розуміння висловлювання.

Завдання: сформувати у здобувачів вищої освіти другого рівня теоретичні знання про мозкові механізми мовленнєвої діяльності і пов'язані з ними мовно-мисленнєві процеси, а саме: шляхи отримання сенсорної інформації, її подальша когнітивна обробка і подальша трансформація у мовлення.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:** яким чином відбувається пізнання навколишнього світу мовцем, якою є роль першої та другої сигнальних систем у цьому процесі; усвідомлювати зв'язок нейронної системи людського організму із лінгвальним механізмом людського спілкування; знати про різну роль сенсорних модальностей у процесах семантичної деривації мовних одиниць; враховувати його у процесі взаємодії з представниками різних професійних груп;

вміти: пояснити нерозривність зв'язку першої і другої сигнальних систем людини у її становленні як *homo sapiens*; диференціювати діяльність індивіда як експірієнцера і як наратора; виокремлювати сенсорний образ при аналізі сенсуалістичної лексики рідної і іноземної мов, вирізняючи при цьому сигніфікат і десигнат міжмовних відповідників; оцінювати сучасні проблеми нейролінгвістики з використанням нових підходів та прогнозування; використовувати знання про нейролінгвальну організацію психічних процесів створення та розуміння висловлювання задля забезпечення ефективної комунікативної взаємодії.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нейролінгвістичні засади дослідження мови.

Тема 1. Сприйняття і ословлювання зовнішнього світу: перша і друга сигнальні системи людини.

Сенсорні системи людини/тварини, їхні складники. Особливості сприйняття довкілля людиною та тваринами. Теорія сигнальних систем. Мова як система сигналів другої сигнальної системи. Мовні сигнали як «сигнали сигналів». Сенсорні сигнали експерієнцерів. Формуванням сигніфікату мовного знаку. Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи. Етапи становлення другої сигнальної системи у процесі онтогенезу.

Тема 2. Умовний і безумовний рефлекс. Нейролінгвальні фактори утворення і розвитку мовних одиниць.

Індивідуальні, набуті рефлекторні реакції, що виробляються на базі безумовних рефлексів. Формуванням сигніфікату мовного знаку. Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату.

Змістовий модуль 2. Нейролінгвістичний підхід до дослідження мовлення.

Тема 3. Закон економії мовленнєвих зусиль. Семантична деривація. Остенсивна VS описова номінація.

Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку. Роль остенсивної та описової номінації у навчанні рідній / іноземній мові.

Тема 4. Сенсорика у дзеркалі мовлення. Сенсуалізм художньої прози.

Сенсорна пам'ять. Сенсорний образ. Алгоритм функціонування сенсорної системи читача. Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць. Нейролінгвальні механізми розуміння твору і мисленнєвого відтворення зображуваної реальності.

Методи навчання

Словесні: лекції, дискусії.

Практичні:

• усні доповіді (для здобувачів вищої освіти очної форми навчання) або реферати (для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання) за наступними темами:

- Узагальнююча функція другої сигнальної системи по відношенню до сигналів першої сигнальної системи».
- «Мовний знак як єдність десигнату і сигніфікату».
- «Зв'язок між законом економії мовленнєвих зусиль та формуванням сигніфікату мовного знаку».
- «Сенсорні модальності, що працюють в процесах семантичної деривації мовних одиниць».

• підготовка до практичного заняття для очної форми – 2 год.;

• підготовка до підсумкового практичного заняття (по 10 год. – для очної та заочної форм).

Рекомендована література

Основна

1. Колегаєва І.М. Полімодальність відчуттів у дзеркалі полікодовості тексту, або ще раз про антропоцентризм у лінгвістиці. *Записки з романо-германської філології*. Одеський національний університет імені І.І.Мечникова: ф-т романо-германської філології. Вип. 2 (35). Одеса: КП ОМД, 2015. С. 105–113. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=zrgf_2015_2_16
2. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТВОРИ, 2020, Харків 920 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/469/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_RD-%D0%A1%D1%83%D1%87_%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2_%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Додаткова

1. Жигжитова Л. М. Застосування принципів нейролінгвістичного програмування під час навчання іноземним мовам. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2018. Вип. 61. С. 84–87. URL: <http://nc-s5.npu.edu.ua/article/view/183254/183639>

2. Лялька О. М. Передумови становлення сучасної нейролінгвістики. *Мова і культура: наук. журн.* / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2011. Вип. 14, т. 4. С. 18- 23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2011_14_4_5
3. Новаковська О. М. Лексико-семантичне поле «blood» в англomовній наївній та науковій картині світу. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2016. 208 с.
4. Тригуб Г. В. Сучасна нейролінгвістика у вивченні проблеми критичного віку під час оволодіння іноземної мови. *Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. пр.* / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Северодонецьк, 2015. Вип. 1. С. 407–413. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2015_1_55
5. Шнуровська Л. В. Нейрологія білінгвізму: фактори та ознаки. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія: Філологія. Київ, 2013. Т. 16, № 2. С. 150-157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2013_16_2_242015.
6. Alduais A. M. S.. Investigating the validity of neurolinguistic approaches through previously and recently made studies. *International Journal of Linguistics*, 2013. 5(2), 158-172. URL: <http://dx.doi.org/10.5296/ijl.v4i1.2439>
7. Kemmerer, David. *Cognitive Neuroscience of Language*. Psychology Press; 1st edition. 2014. URL: <https://www.routledge.com/Cognitive-Neuroscience-of-Language/Kemmerer/p/book/9781138318403>
8. Su M., Wang, J., Maurer, U., Zhang, Y., Li, J., McBride, C., Shu, H. Geneenvironment interaction on neural mechanisms of orthographic processing in Chinese children. *Journal of Neurolinguistics*, 2015. 33, 172-186. URL: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jneuroling.2014.09.007>

Електронні інформаційні ресурси

Наукова бібліотека ОНУ:

загальний електронний каталог НБ ОНУ: <http://lib.onu.edu.ua/elektronnyj-katalog/>

навчальні та методичні матеріали. Факультет романо-германської філології: <http://lib.onu.edu.ua/rgf/>

Оцінювання

Очна форма

Поточний контроль: оцінювання усних відповідей під час практичних занять, усних доповідей.

Форма підсумкового контролю: залік.

Заочна форма

Поточний контроль: оцінювання усних відповідей на початку лекції за матеріалом попередньої лекції, оцінювання рефератів, оцінювання відповідей під час підсумкового практичного заняття.

Форма підсумкового контролю: залік.

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це є середнє арифметичне суми балів за поточний контроль. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку, якщо за результатами поточного контролю він набрав за кожну тему 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Відвідування занять. Регуляція пропусків

Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій.

Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І.Мечникова» (poloz-org-osvit-process_2022.pdf).

Дедлайни та перескладання

Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова (2020 р.)» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)

Політика академічної доброчесності

Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennya-antiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять не дозволяється користуватися мобільними телефонами, які попередньо мають бути переведені у беззвучний режим. Електронні пристрої використовуються лише за умов наявності відповідної вимоги навчального завдання.

Комунікація

Всі робочі оголошення або надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту, або через чат академгрупи у Viber / Telegram. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.